

PÖYTÄKIRJA

Ilmastopaneelin 12. kokous

Aika: 20.10.2017, klo 12:00–16:00

Paikka: Ilmatieteen laitos, Erik Palménin aukio 1, sali 1A09c Aura

Paikalla:

Panelistit: prof. Markku Ollikainen (pj), Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Miimu Airaksinen, VTT, prof. Antti Asikainen, Luonnonvarakeskus, prof. Marja Järvelä, Jyväskylän yliopisto, prof. Markku Kanninen, Helsingin yliopisto, tutkimusprof. Maria Kopsakangas-Savolainen, Oulun yliopisto, johtava tutkija Timo Lanki, THL, johtava tutkija Marita Laukkanen, VATT, assistant professor Heikki Liimatainen, Tampereen teknillinen yliopisto, prof. Lassi Linnanen, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, apulaisprof. Ilkka Ratinen, Lapin yliopisto, prof. Kristiina Regina, Luonnonvarakeskus, johtaja Jyri Seppälä, Suomen ympäristökeskus, tutkimusjohtaja Yrjö Viisanen, Ilmatieteen laitos.

Sihteeristö ja yhdyshenkilöt: ylitarkastaja Pirkko Heikinheimo, ympäristöministeriö, kansainvälisten asiain neuvos Aulikki Kauppila, maa- ja metsätalousministeriö, tohtorikoulutettava Sanna Lötjönen, Helsingin yliopisto, hallitussihteeri Janne Mänttari, liikenne- ja viestintäministeriö, neuvotteleva virkamies Juhani Tirkkonen, työ- ja elinkeinoministeriö.

Vierailijat: Mika Anttonen, St1, johtava viestintäasiantuntija Karoliina Kinnunen Mohr, Kaskas Media, neuvotteleva virkamies Paula Perälä, ympäristöministeriö.

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:03.

2. Asialistan hyväksyminen työjärjestykseksi

Asialista hyväksyttiin työjärjestykseksi.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Mika Anttonen, St1

Anttonen piti esityksen aiheesta Carbon farming. Aiheesta keskusteltiin. Anttonen poistui kokouksesta.

5. Paula Perälä, YM: UNFCCC ja hiilineutraalisuus

Perälä kertoi, missä tällä hetkellä mennään kansainvälisellä puolella. Aiheesta keskusteltiin.

6. Hankkeiden tilannekatsaus

a. Osallistaminen

Järvelä kertoi hankkeesta. Hankkeen toinen työpaja oli äskettäin. Hanke on nyt noin puolessa välissä. Kaksi gradua ovat hyvässä vaiheessa ja valmistuvat vuoden loppuun mennessä. Keväällä oli ensimmäinen työpaja, josta Kortetmäki raportoi paneelin kokouksessa. Toisessa työpajassa käsitellään ilmastotoimien sosiaalista hyväksyttävyyttä ja siinä osallistujapohjaa laajennettiin ensimmäiseen työpajaan verrattuna. Ensimmäinen työpaja oli puhtaasti asiantuntijoille. Toisessa oli mukana myös järjestöjä ja hallintoa. Järjestöjen mukaan saamiseen panostetaan vielä enemmän kolmannessa työpajassa (6. tai 7.2.). Hankkeesta olisi tarkoitus raportoida toukokuussa. Viimeinen työpaja käsittelee visioita sosiaalisista ja terveysvaikutuksista.

Hankkeesta keskusteltiin. Kortetmäki tulee esittämään synteesin toisesta työpajasta paneelin joulukuun kokoukseen.

b. Ilmastonmuutos ja vesihuolto

Lanki kertoi, että hanke lähtee käyntiin.

c. Sähköautoilun ajurit

Kopsakangas-Savolainen kertoi, että hanke on lähtenyt liikkeelle. Aloitustapaaminen pidettiin tänään.

d. Ilmastokasvatus

Ratinen kertoi hankkeesta. Suunnitelma on edelleen hyvin samansuuntainen kuin viime kokouksessa kerrottu. Käytännön työstä on nyt sovittu, että panelisteista Viisanen, Ollikainen, Linnanen ja Järvelä pitäisivät alustukset 18.1. tilaisuudessa. Alustusten jälkeen jakauduttaisiin pienempiin ryhmiin, joissa mietitään näkökulmia siitä, mitä ilmastonmuutoksen hillinnästä ja sopeutumisesta puhuttaessa pitäisi huomioida. Isommassa kuvassa hanke liittyisi Arktisen keskuksen näyttelyyn ja sosiaalisen median kautta tulokset tulisivat kaikille Suomen koululaisille. Koulujen kanssa asiat on sovittu. Kansalaisjärjestöihin on oltu yhteyksissä ja he vaikuttavat hyvin kiinnostuneilta.

Kv-yhteistyö on työn alla ja näyttää siltä, että sovellus, joka Alaskassa on kehitteillä, ei ehdi hankkeen ensimmäiseen vuoteen. Opiskelijat voidaan laittaa miettimään, millaisia harjoituksia koululaiset voisivat tehdä. Näyttelyyn on mietitty kansalaistiedon pistettä, jossa jokainen vieraileva ihminen voisi vastata kantansa lyhyeen kyselyyn liittyen hillintä ja sopeuttamistoimiin. Tarkoituksena on laatia hillintään ja sopeutumiseen liittyviä tehtäviä, joita ope-opiskelijat laativat oppija-yhteisön kanssa. Oppilaat testaavat tehtäviä ennen niiden vientiä Arktiseen keskukseseen. Kahden vuoden jälkeen kasassa olisi vähintään 10 erilaista tehtävääihtiota, joihin turistit ja koululaiset voivat tutustua. Mukana on kaksi graduntekijää, jotka keräisivät aineiston graduunsa ensimmäisestä työpajasta. Anna-Leena Muotka tekisi alakoulun ilmasto-opasta.

Budjetin osalta toinen graduntekijä olisi mukana myös raportin kirjoittajana. Lisäksi mukana olisivat Jonna Katajamäki ja Erika Sarivaara. Budjettiarvio on nyt noin 88 000 € Budjetti on noussut vähän matkakulujen ja koululaiskyyditysten takia. Hanke käynnistyisi 18.1.2018.

Hankkeesta keskusteltiin. Hankesuunnitelmaa muokataan keskustelun pohjalta ja tämän jälkeen hankelomakkeet voi lähettää YM:lle.

e. Ilmastoviisas biotalous

Seppälä, Asikainen ja Kanninen kertoivat hankkeesta. Ensimmäisen vaiheen LULUCF-osuuden pitäisi jo alkaa. EU-päätöksiä tulee koko ajan. Luke tekee erilaisia vaihtoehtoisia laskelmia. Tavoitteena on tehdä vaikutusanalyysiä siitä, miten vertailutaso määritetään (historiallinen hiilinielu, nettokasvun ja hakkuiden suhde vai hakkuiden ja puustopääoman suhde) ja mikä on intensiteetti. Sallitut hakkuut vaihtelevat vertailutasosta riippuen 5 ja 10 miljoonan tonnin välillä. Kolmikantaneuvottelut on tavoitteena käydä loppuun tämän vuoden aikana. Keskustelussa on vielä kolme vuosiehdotusta, joilla on suuri vaikutus. EU:n ulkopuolelta pitäisi katsoa laajemmin, mitä maankäyttösektorilla tehdään (esim. Kanadassa metsien kasvihuonekaasu-raportointi).

Syksyn aikana hanke olisi ymmärryksen monipuolistamista. Tuleva RED2-biopolttoainekriteeristö on myös vasta valmisteilla. Se määritteli turpeen fossiiliseksi. Sallittujen raaka-aineiden lista on taas avattu. On mahdollista, että esim. kantopuuta tai tietyn halkaisijan ylittävää runkopuuta ei saisi käyttää biopolttoaineen raaka-aineena. Suometsiin liittyvät määritykset vaikuttavat siihen, onko iso osa Suomen metsäkäytöstä ollenkaan kestävä.

Mallien tarkastelu tehdään hankkeen toisessa vaiheessa. Malleja on yhteensä noin 10 ja vuoden 2015 raportissa niiden todettiin antavan toisistaan poikkeavia tuloksia. Nyt malleista valittaisiin 3 tai 4 ja yritetään ymmärtää, mistä erot johtuvat. Vertailut tehtäisiin vuoden 2018 alkupuoliskolla. Malleista puuttuu isoja asioita, mm. metsätuhot. Näitä otettaisiin mahdollisuuksien mukaan mukaan.

Hankkeen kolmannessa vaiheessa mallien epävarmuudet vedetään yhteen ja katsotaan, miten investoinnit Suomessa näyttävät menevän. Lisäksi mietittäisiin mm. biologista monimuotoisuutta ja työllisyyttä. Samalla avattaisiin erilaisia näkökulmia siitä, miltä EU-ratkaisut näyttäisivät Suomen kannalta.

Hankkeesta keskusteltiin. Hankkeen budjetti on nyt noin 140 000 € Hanketta voidaan käsitellä joustavasti tilanteen mukaan, jos tulee tarvetta muutoksiin. Hankkeessa konsultoidaan ministeriöitä.

f. Hiilineutraalisuus

Seppälä kertoi hankeideasta. Hiilineutraalisuuden käsitteeseen tarvitaan selvennystä. Suomessa käsitettä käytetään innokkaasta, joten sitä olisi hyvä selventää ja antaa paneelin näkemys pitkistä aikavälillä; miten nielujen ja päästöjen tasapaino määritellään. Tällä on yhtäläisyyksiä biotalouskuvioon. EU:ssa biotalous on osa kiertotaloutta ja biotaloudessa pitää toteuttaa kiertotalouden periaatteita. Käytännön työn kannalta apulaiset tuottaisivat tekstiä, jota sitten

jalostettaisiin. Kaikki kiinnostuneet panelistit voivat olla hankkeessa mukana. Aputyövoima on Sykessä, mutta biotalouden puolelta Lukessa. Nyt käydään hankkeen lähetekeskustelu.

Hankeideasta keskusteltiin. Keskustelun pohjalta hankkeesta tehdään tarkempi suunnitelma, jota puheenjohtajisto käsittelee.

g. Päästöjen vähentämisen perspektiivit ja toimijat

Hanke on lähtenyt hitaasti käyntiin.

h. Metsätuhot

Asikainen kertoi, ettei rahoitushakemusta ole vielä lähetetty. Lomake lähetetään päivityksillä ensi viikolla. Ollikainen on käynyt keskustelut Luken taloustutkijoiden kanssa ja on sovittu, että HY:n osuus siirretään Lukelle, jolloin saadaan 2 henkilötyökuukautta laskentaa hankkeeseen. Hankkeen ensimmäinen työpaketti, aineiston keruu, on jo käynnistynyt.

7. Hankesuunnitelma: Kansallisten ilmastopaneelien tilanpäivitys

Ollikainen kertoi hankesuunnitelmasta. Vuonna 2016 kansallisista ilmastopaneeleista tehtiin kevyt selvitys. Nyt olisi tarkoitus tehdä tarkempi selvitys pääosin puhelinhaastatteluina. HY:n opiskelija Sally Weaver tekisi kartoituksen.

Hanke koettiin hyväksi ja sen yksityiskohdat katsotaan Heikinheimon kanssa.

8. Viestintä, Karoliina Kinnunen Mohr (Kaskas Media)

Kinnunen Mohr kertoi viestinnästä. Kaskas Media toimii tämän syksyn paneelin viestijänä. Kinnunen Mohr esitteli alustavaa vaikuttamis- ja viestintäsuunnitelmaa. Kinnunen Mohr on yhteydessä panelisteihin viestintätarpeista. Viestinnästä keskusteltiin.

9. Päätösaasiat (ilman ministeriöiden edustajia)

- Ilmastokasvatus: Ratinen laittaa hanketta eteenpäin.
- Hiilineutraalisuus: hankesuunnitelma laitetaan eteenpäin puheenjohtajiston kautta.
- Kansallisten ilmastopaneelien tilanpäivitys –hanke laitetaan eteenpäin.
- Hankkeiden budjettiehdotukset hyväksytään.

Keskusteluasiat

- Harkittavaksi: puheenjohtajan opetusvelvollisuuden ostaminen

YM:n kautta voisi mahdollisesti ostaa puheenjohtajalta opetusta pois, jolloin Ollikaiselle jäisi puheenjohtajana aikaa hoitaa paneelin asioita. Ehdotus koettiin järkeväksi.

- Paneelin toiminnan arviointi

Onko jotain, mitä kauden jäljellä olevan kahden vuoden aikana voitaisiin kokeilla? Gaia teki ensimmäisen kauden arvioinnin ja tämän pohjalta tehtiin kevyt arviointi toisella kaudella. Näissä toimintarakente (puitteet) otettiin annettuina. Muiden maiden paneeleilla on aivan toisenlaiset puitteet. Heillä on mm. täysipäiväisiä palkattuja henkilöitä. Puitteiden ja resurssoinnin arviointi olisi paikallaan. Onko nykymalli hyvä vai pitäisikö paneeli rakentaa eri tavalla? Paneelin selvitys tuottaa tietoa tähän taustalle. Toisena näkökulmana on sisäinen työ, teemat, toiminta, viestintä jne. Kaikki voivat ehdottaa arvioinnin toteuttajaa.

10. Muut mahdolliset asiat

IEA tekee maakohtaisen arvioinnin ja he haluaisivat tavata 1–4 paneelin edustajaa 28.11. Kaikki voivat ilmaista kiinnostuksensa osallistua tilaisuuteen.

a. Seuraavat kokoukset, paikat

Seuraava kokous on pe 8.12. klo 12–16 SYKE:n tiloissa.

Alkuvuoden kokousajoista tehdään Doodle-äänestys. Kokouspaikoissa tulisi aina olla mahdollisuus hyvään videoyhteyteen.

11. Kokouksen päätös

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16:10.